

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τέταρτο τμήμα)

της 16ης Σεπτεμβρίου 2021 *

«Προδικαστική παραπομπή – Εμπορικοί αντιπρόσωποι (ανεξάρτητοι επαγγελματίες) – Οδηγία 86/653/ΕΚ – Άρθρο 1, παράγραφος 2 – Έννοια του “εμπορικού αντιπροσώπου” – Ηλεκτρονική παροχή λογισμικού ηλεκτρονικού υπολογιστή σε πελάτες – Παραχώρηση διαρκούς άδειας χρήσης – Έννοιες της “πώλησης” και των “εμπορευμάτων”»

Στην υπόθεση C-410/19,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Supreme Court of the United Kingdom (Ανώτατο Δικαστήριο του Ηνωμένου Βασιλείου) με απόφαση της 22ας Μαΐου 2019, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 27 Μαΐου 2019, στο πλαίσιο της δίκης

The Software Incubator Ltd

κατά

Computer Associates (UK) Ltd,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τέταρτο τμήμα),

συγκείμενο από τους Μ. Βηλαρά, πρόεδρο τμήματος, N. Piçarra, D. Šváby, S. Rodin και K. Jürimäe (εισηγήτρια), δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: E. Tanchev

γραμματέας: A. Calot Escobar

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- η The Software Incubator Ltd, εκπροσωπούμενη από τον O. Segal, QC, και την E. Meleagros, solicitor,
- η Computer Associates (UK) Ltd, εκπροσωπούμενη από τους J. Dhillon, QC, και D. Heaton, barrister, καθώς και από τον C. Hopkins και την J. Mash, solicitors,
- η Γερμανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους J. Möller, M. Hellmann και U. Bartl,

* Γλώσσα διαδικασίας: η αγγλική.

– η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από την L. Armati και τον L. Malferrari,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 17ης Δεκεμβρίου 2020,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 1, παράγραφος 2, της οδηγίας 86/653/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 18ης Δεκεμβρίου 1986, για το συντονισμό των δικαίων των κρατών μελών όσον αφορά τους εμπορικούς αντιπροσώπους (ανεξάρτητους επαγγελματίες) (ΕΕ 1986, L 382, σ. 17).
- 2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ της The Software Incubator Ltd και της Computer Associates (UK) Ltd (στο εξής: Computer Associates) με αντικείμενο την καταβολή αποζημίωσης κατόπιν της καταγγελίας της σύμβασης που είχαν συνάψει οι δύο αυτές εταιρίες.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

Η συμφωνία αποχώρησης

- 3 Με την απόφαση (ΕΕ) 2020/135, της 30ής Ιανουαρίου 2020, σχετικά με τη σύναψη της συμφωνίας για την αποχώρηση του Ηνωμένου Βασιλείου της Μεγάλης Βρετανίας και της Βόρειας Ιρλανδίας από την Ευρωπαϊκή Ένωση και την Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενέργειας (ΕΕ 2020, L 29, σ. 1, στο εξής: συμφωνία αποχώρησης), το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης ενέκρινε, εξ ονόματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας, τη συμφωνία αποχώρησης, η οποία επισυνάφθηκε στην εν λόγω απόφαση.
- 4 Το άρθρο 86 της συμφωνίας αποχώρησης, το οποίο επιγράφεται «Εκκρεμείς υποθέσεις ενώπιον του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης», ορίζει στις παραγράφους 2 και 3 τα εξής:

«2. Το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης εξακολουθεί να έχει δικαιοδοσία να εκδίδει προδικαστικές αποφάσεις κατόπιν αιτήσεων που υποβάλλονται από δικαστήρια του Ηνωμένου Βασιλείου πριν από τη λήξη της μεταβατικής περιόδου.

3. Για τους σκοπούς του παρόντος κεφαλαίου, οι διαδικασίες θεωρείται ότι ασκούνται ενώπιον του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και οι αιτήσεις για την έκδοση προδικαστικής απόφασης θεωρείται ότι υποβάλλονται, τη στιγμή κατά την οποία το εισαγωγικό της δίκης δικόγραφο καταχωρίζεται από τη Γραμματεία του Δικαστηρίου [...]».
- 5 Κατά το άρθρο 126 της συμφωνίας αποχώρησης, ημερομηνία έναρξης της μεταβατικής περιόδου ήταν η ημερομηνία έναρξης ισχύος της εν λόγω συμφωνίας και ημερομηνία λήξης της η 31η Δεκεμβρίου 2020.

Η οδηγία 86/653

- 6 Η δεύτερη και η τρίτη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 86/653 έχουν ως εξής:

«[Εκτιμώντας] ότι οι διαφορές μεταξύ των εθνικών νομοθεσιών σε θέματα εμπορικής αντιπροσώπευσης επηρεάζουν αισθητά στο εσωτερικό της [Ευρωπαϊκής Ένωσης] τις συνθήκες ανταγωνισμού και άσκησης του επαγγέλματος, επηρεάζουν την προστασία των εμπορικών αντιπροσώπων στις σχέσεις τους με τους αντιπροσωπευόμενους και είναι επιζήμιες για την ασφάλεια των εμπορικών πράξεων· ότι εξάλλου οι διαφορές αυτές είναι δυνατό να παρεμποδίζουν αισθητά τη σύναψη και τη λειτουργία των συμβάσεων εμπορικής αντιπροσωπείας μεταξύ αντιπροσωπευόμενου και εμπορικού αντιπροσώπου που είναι εγκατεστημένοι σε διαφορετικά κράτη μέλη·

ότι οι εμπορικές συναλλαγές μεταξύ κρατών μελών πρέπει να διενεργούνται υπό συνθήκες που προσιδιάζουν σε ενιαία αγορά, πράγμα που επιβάλλει την προσέγγιση των συστημάτων δικαίου των κρατών μελών στον απαραίτητο βαθμό για την καλή λειτουργία της κοινής αυτής αγοράς· ότι, για το σκοπό αυτό, οι έστω ενοποιημένοι κανόνες για τις συγκρούσεις νόμων δεν εξαλείφουν στον τομέα της εμπορικής αντιπροσωπείας τις προαναφερόμενες δυσχέρειες και συνεπώς δεν καθιστούν περιττή την προτεινόμενη εναρμόνιση».

- 7 Το άρθρο 1 της ως άνω οδηγίας προβλέπει τα εξής:

«1. Τα μέτρα εναρμόνισης που θεσπίζονται από την παρούσα οδηγία εφαρμόζονται στις νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις των κρατών μελών, που διέπουν τις σχέσεις ανάμεσα στους εμπορικούς αντιπροσώπους και τους αντιπροσωπευόμενους από αυτούς.

2. Κατά την έννοια της παρούσας οδηγίας, εμπορικός αντιπρόσωπος είναι εκείνος στον οποίο, υπό την ιδιότητά του ως ανεξάρτητου μεσολαβητή, ανατίθεται σε μόνιμη βάση είτε να διαπραγματεύεται για λογαριασμό άλλου προσώπου, το οποίο καλείται στο εξής “αντιπροσωπευόμενος”, την πώληση ή την αγορά εμπορευμάτων είτε να διαπραγματεύεται και να συνάπτει τις πράξεις αυτές επ’ ονόματι και για λογαριασμό του αντιπροσωπευόμενου.

3. Εμπορικοί αντιπρόσωποι κατά την έννοια της παρούσας οδηγίας δεν μπορούν να είναι, ιδίως:

- τα πρόσωπα τα οποία, υπό την ιδιότητα του οργάνου έχουν την εξουσία να δεσμεύουν μια εταιρεία ή ένωση προσώπων,
- οι εταίροι οι οποίοι έχουν νόμιμη εξουσία να δεσμεύουν τους άλλους εταίρους,
- οι διαχειριστές που ορίζονται από το δικαστήριο, οι εκκαθαριστές ή οι σύνδικοι πτωχεύσεως.»

- 8 Το άρθρο 2, παράγραφος 1, της εν λόγω οδηγίας ορίζει τα εξής:

«Η παρούσα οδηγία δεν εφαρμόζεται για:

- τους μη αμειβόμενους εμπορικούς αντιπροσώπους,
- τους εμπορικούς αντιπροσώπους, εφόσον συναλλάσσονται στα χρηματιστήρια εμπορευμάτων ή στις αγορές πρώτων υλών,

– τον οργανισμό που είναι γνωστός με την ονομασία “Crown Agents for Overseas Governments and Administrations”, όπως θεσπίστηκε στο Ηνωμένο Βασίλειο δυνάμει του νόμου του 1979 σχετικά με τους “Crown Agents”, ή τους θυγατρικούς του οργανισμούς.»

9 Το άρθρο 3 της ίδιας οδηγίας ορίζει τα εξής:

«1. Ο εμπορικός αντιπρόσωπος οφείλει κατά την άσκηση των δραστηριοτήτων του να μεριμνά για τα συμφέροντα του αντιπροσωπευόμενου και να δρα νόμιμα και με καλή πίστη.

2. Ιδιαίτερα, ο εμπορικός αντιπρόσωπος οφείλει:

α) να ασχολείται δεόντως με τη διαπραγμάτευση και ενδεχομένως με τη σύναψη των πράξεων οι οποίες του έχουν ανατεθεί·

β) να ανακοινώνει στον αντιπροσωπευόμενο κάθε αναγκαία πληροφορία που διαθέτει·

γ) να συμμορφώνεται προς τις εύλογες υποδείξεις του αντιπροσωπευόμενου.»

10 Το άρθρο 4, παράγραφος 2, της οδηγίας 86/653 προβλέπει τα εξής:

«Ιδιαίτερα ο αντιπροσωπευόμενος οφείλει:

α) να θέτει στη διάθεση του εμπορικού αντιπροσώπου τα αναγκαία πληροφοριακά έγγραφα που αφορούν τα εμπορεύματα περι των οποίων εκάστοτε πρόκειται·

β) να παρέχει στον εμπορικό αντιπρόσωπο τις αναγκαίες πληροφορίες για την εκτέλεση της σύμβασης εμπορικής αντιπροσωπίας, ιδίως να ειδοποιεί τον αντιπρόσωπο μέσα σε εύλογη προθεσμία μόλις προβλέψει ότι ο όγκος των εμπορικών πράξεων θα είναι αισθητά μικρότερος από εκείνον που ο αντιπρόσωπος θα έπρεπε να αναμένει κανονικά.»

11 Το άρθρο 6, παράγραφος 1, της οδηγίας αυτής ορίζει τα εξής:

«Ελλείψει σχετικής συμφωνίας ανάμεσα στα μέρη και με την επιφύλαξη της εφαρμογής των διατάξεων αναγκαστικού δικαίου των κρατών μελών σχετικά με το ύψος των αμοιβών, ο εμπορικός αντιπρόσωπος δικαιούται αμοιβή σύμφωνα με τις συνήθειες που εφαρμόζονται στον τόπο όπου ασκεί τη δραστηριότητά του και για την αντιπροσώπευση των εμπορευμάτων τα οποία αφορά η σύμβαση εμπορικής αντιπροσωπίας. Ελλείψει παρόμοιων συνηθειών, ο αντιπρόσωπος δικαιούται εύλογη αμοιβή αφού ληφθούν υπόψη όλα τα στοιχεία που έχουν σχέση με την εμπορική πράξη.»

Το δίκαιο του Ηνωμένου Βασιλείου

- 12 Η οδηγία 86/653 μεταφέρθηκε στο δίκαιο του Ηνωμένου Βασιλείου με την Commercial Agents (Council Directive) Regulations 1993 (Statutory Instruments 1993/3053) [(κανονιστική πράξη του 1993 περί μεταφοράς στο εσωτερικό δίκαιο της οδηγίας του Συμβουλίου για τους εμπορικούς αντιπροσώπους) (κανονιστική πράξη 1993/3053)]. Το άρθρο 2, παράγραφος 1, της κανονιστικής αυτής πράξης προβλέπει τα εξής:

«Κατά την έννοια [της παρούσας κανονιστικής πράξης]:

εμπορικός αντιπρόσωπος είναι εκείνος στον οποίο, υπό την ιδιότητά του ως ανεξάρτητου μεσολαβητή, ανατίθεται σε μόνιμη βάση είτε να διαπραγματεύεται για λογαριασμό άλλου προσώπου (“αντιπροσωπευόμενου”) την πώληση ή την αγορά εμπορευμάτων είτε να διαπραγματεύεται και να συνάπτει την πώληση ή αγορά εμπορευμάτων επ’ ονόματι και για λογαριασμό του αντιπροσωπευόμενου [...]».

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

- 13 Η Computer Associates είναι εταιρία που εμπορεύεται λογισμικό αυτοματοποίησης υπηρεσιών εφαρμογών, για την ανάπτυξη και διαχείριση εφαρμογών μέσω κέντρου δεδομένων (στο εξής: επίμαχο λογισμικό). Σκοπός του λογισμικού αυτού είναι ο συντονισμός και η αυτόματη υλοποίηση της εγκατάστασης και της αναβάθμισης άλλων εφαρμογών στα διάφορα λειτουργικά περιβάλλοντα μεγάλων οργανισμών, όπως είναι οι τράπεζες και οι ασφαλιστικές εταιρίες, κατά τρόπον ώστε οι υποκείμενες εφαρμογές να είναι πλήρως ενσωματωμένες στο λειτουργικό περιβάλλον.
- 14 Η Computer Associates παραχωρούσε ηλεκτρονικά στους πελάτες της άδειες χρήσης του επίμαχου λογισμικού σε καθορισμένη εδαφική περιφέρεια για έναν ορισμένο αριθμό τελικών χρηστών.
- 15 Η άδεια χρήσης τελούσε επίσης υπό την προϋπόθεση της συμμόρφωσης του πελάτη με την υποχρέωση, ιδίως, να μην επιχειρεί την πρόσβαση σε οποιοδήποτε τμήμα του επίμαχου λογισμικού για το οποίο δεν του είχε χορηγηθεί άδεια χρήσης, να μην προβαίνει σε αντίστροφη μεταγλώττιση ή τροποποίησή του, να μην το εκμισθώνει, εκχωρεί ή μεταβιβάζει, καθώς και να μην παραχωρεί περαιτέρω άδεια χρήσης του.
- 16 Από τα στοιχεία που παρέσχε το αιτούν δικαστήριο προκύπτει ότι η άδεια χρήσης του επίμαχου λογισμικού μπορούσε να είναι είτε διαρκής είτε ορισμένου χρόνου. Σε περίπτωση καταγγελίας της σύμβασης λόγω σοβαρής παράβασής της εκ μέρους του αντισυμβαλλομένου ή λόγω αφερεγγυότητάς του, το λογισμικό έπρεπε είτε να επιστραφεί στην Computer Associates είτε να διαγραφεί ή να καταστραφεί από τον πελάτη. Στην πράξη, οι περισσότερες άδειες ήταν διαρκείς. Η Computer Associates διατηρούσε τα κάθε είδους δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας, διπλώματα ευρεσιτεχνίας, εμπορικά σήματα και όλα τα άλλα ιδιοκτησιακά δικαιώματα επί του λογισμικού.
- 17 Στις 25 Μαρτίου 2013 η Computer Associates και η The Software Incubator συνήψαν συμφωνία. Σύμφωνα με τη ρήτρα 2.1 της συμφωνίας, η The Software Incubator συμφώνησε να προσεγγίζει για λογαριασμό της Computer Associates δυνητικούς πελάτες στο Ηνωμένο Βασίλειο και την Ιρλανδία με σκοπό «τη διάδοση, την εμπορική προώθηση και την πώληση του [επίμαχου

λογισμικού]». Κατά την ως άνω συμφωνία, οι υποχρεώσεις της The Software Incubator περιορίζονταν στην διάδοση και την εμπορική προώθηση του λογισμικού. Η The Software Incubator δεν είχε καμία εξουσία μεταβίβασης ιδιοκτησιακού δικαιώματος επί του λογισμικού.

- 18 Με επιστολή της 9ης Οκτωβρίου 2013, η Computer Associates κατήγγειλε τη συμφωνία με τη The Software Incubator.
- 19 Η The Software Incubator άσκησε αγωγή κατά της Computer Associates ενώπιον του High Court of Justice (England & Wales), Queen’s Bench Division [ανώτερου δικαστηρίου (Αγγλία και Ουαλία), τμήμα αστικών, εμπορικών και διοικητικών διαφορών, Ηνωμένο Βασίλειο], ζητώντας αποζημίωση βάσει των διατάξεων μεταφοράς της οδηγίας 86/653 στο εσωτερικό δίκαιο. Η Computer Associates αμφισβήτησε τον χαρακτηρισμό της σχέσης που τη συνέδεε με τη The Software Incubator ως σύμβασης εμπορικής αντιπροσωπείας, υποστηρίζοντας ότι η ηλεκτρονική παροχή λογισμικού σε πελάτη, μαζί με την παραχώρηση διαρκούς άδειας χρήσης του λογισμικού, δεν αποτελούσε «πώληση εμπορευμάτων» κατά την έννοια του άρθρου 1, παράγραφος 2, της οδηγίας αυτής.
- 20 Με απόφαση της 1ης Ιουλίου 2016, το High Court of Justice (England & Wales), Queen’s Bench Division [ανώτερο δικαστήριο (Αγγλία και Ουαλία), τμήμα αστικών, εμπορικών και διοικητικών διαφορών] δέχθηκε την αγωγή της The Software Incubator και της επιδίκασε αποζημίωση ύψους 475 000 λιρών στερλινών (GBP) (περίπου 531 000 ευρώ). Το δικαστήριο αυτό έκρινε ότι, στο ως άνω πλαίσιο, η «πώληση εμπορευμάτων» κατά την κανονιστική πράξη 1993/3053 είναι αυτοτελής έννοια η οποία πρέπει να καταλαμβάνει την παροχή λογισμικού.
- 21 Η Computer Associates άσκησε έφεση κατά της ως άνω απόφασης ενώπιον του Court of Appeal (England & Wales) (Civil Division) [εφετείου (Αγγλία και Ουαλία) (πολιτικό τμήμα), Ηνωμένο Βασίλειο]. Με απόφαση της 19ης Μαρτίου 2018, το δικαστήριο αυτό έκρινε ότι λογισμικό που παρέχεται ηλεκτρονικά και όχι σε υλικό μέσο δεν συνιστά «εμπόρευμα» κατά την έννοια του άρθρου 1, παράγραφος 2, της οδηγίας 86/653, όπως έχει ερμηνευθεί από το Δικαστήριο. Ως εκ τούτου, κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η The Software Incubator δεν ήταν «εμπορικός αντιπρόσωπος» κατά την έννοια της διάταξης αυτής και απέρριψε το αποζημιωτικό της αίτημα.
- 22 Η The Software Incubator προσέβαλε την ως άνω απόφαση ενώπιον του Supreme Court of the United Kingdom (Ανωτάτου Δικαστηρίου του Ηνωμένου Βασιλείου).
- 23 Το εν λόγω δικαστήριο ζητεί από το Δικαστήριο να προβεί σε ερμηνεία του άρθρου 1, παράγραφος 2, της οδηγίας 86/653 η οποία του είναι αναγκαία για να κρίνει αν η έννοια του «εμπορικού αντιπροσώπου» στον οποίο ανατίθεται να διαπραγματεύεται την «πώληση εμπορευμάτων» καλύπτει και την περίπτωση της ηλεκτρονικής παροχής σε πελάτη λογισμικού του οποίου η χρησιμοποίηση διέπεται από διαρκή άδεια χρήσης.
- 24 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Supreme Court of the United Kingdom (Ανώτατο Δικαστήριο του Ηνωμένου Βασιλείου) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα εξής προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Αποτελεί ένα αντίγραφο λογισμικού υπολογιστή, το οποίο παρέχεται σε πελάτες του αντιπροσωπευόμενου ηλεκτρονικά και όχι σε υλικό μέσο, “εμπόρευμα” κατά την έννοια που έχει ο όρος αυτός στον ορισμό του εμπορικού αντιπροσώπου κατά το άρθρο 1, παράγραφος 2, της οδηγίας 86/653;

- 2) Αποτελεί η παροχή λογισμικού υπολογιστή σε πελάτες του αντιπροσωπευόμενου, μέσω της χορήγησης στον πελάτη διαρκούς άδειας χρήσης αντιγράφου του λογισμικού, “πώληση [...] εμπορευμάτων” κατά την έννοια που έχει ο όρος αυτός στον ορισμό του εμπορικού αντιπροσώπου κατά το άρθρο 1, παράγραφος 2, της οδηγίας 86/653;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

- 25 Προκαταρκτικώς, διαπιστώνεται ότι από το άρθρο 86, παράγραφος 2, της συμφωνίας αποχώρησης, η οποία τέθηκε σε ισχύ την 1η Φεβρουαρίου 2020, προκύπτει ότι το Δικαστήριο εξακολουθεί να έχει δικαιοδοσία να εκδίδει προδικαστικές αποφάσεις κατόπιν αιτήσεων που έχουν υποβληθεί από δικαστήρια του Ηνωμένου Βασιλείου πριν από τις 31 Δεκεμβρίου 2020, ημερομηνία λήξης της μεταβατικής περιόδου, όπως συμβαίνει με την υπό κρίση αίτηση προδικαστικής απόφασεως.
- 26 Με τα προδικαστικά ερωτήματα, τα οποία πρέπει να εξεταστούν από κοινού, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ’ ουσίαν, να διευκρινιστεί αν η έννοια της «πώλησης εμπορευμάτων», κατά το άρθρο 1, παράγραφος 2, της οδηγίας 86/653, καλύπτει και την ηλεκτρονική παροχή σε πελάτη, έναντι καταβολής τιμήματος, λογισμικού ηλεκτρονικού υπολογιστή, στην περίπτωση που αυτή συνοδεύεται από την παραχώρηση διαρκούς άδειας χρήσης του λογισμικού.
- 27 Το άρθρο 1, παράγραφος 2, της οδηγίας 86/653 ορίζει ότι, κατά την έννοια της συγκεκριμένης οδηγίας, ως «εμπορικός αντιπρόσωπος» νοείται εκείνος στον οποίο, υπό την ιδιότητά του ως ανεξάρτητου μεσολαβητή, ανατίθεται σε μόνιμη βάση είτε να διαπραγματεύεται για λογαριασμό άλλου προσώπου, το οποίο καλείται «αντιπροσωπευόμενος», την πώληση ή την αγορά εμπορευμάτων είτε να διαπραγματεύεται και να συνάπτει τις πράξεις αυτές επ’ ονόματι και για λογαριασμό του αντιπροσωπευόμενου.
- 28 Η ως άνω διάταξη θέτει τρεις αναγκαίες και επαρκείς προϋποθέσεις προκειμένου να μπορεί να χαρακτηριστεί ένα πρόσωπο ως «εμπορικός αντιπρόσωπος». Πρώτον, το πρόσωπο αυτό πρέπει να έχει την ιδιότητα του ανεξάρτητου μεσολαβητή. Δεύτερον, πρέπει να συνδέεται συμβατικώς σε μόνιμη βάση με τον αντιπροσωπευόμενο. Τρίτον, πρέπει να ασκεί δραστηριότητα συνιστάμενη είτε στη διαπραγμάτευση της πώλησης ή της αγοράς εμπορευμάτων για λογαριασμό του αντιπροσωπευόμενου είτε στη διαπραγμάτευση και σύναψη των εν λόγω πράξεων επ’ ονόματι και για λογαριασμό αυτού (απόφαση της 21ης Νοεμβρίου 2018, Zako, C-452/17, EU:C:2018:935, σκέψη 23).
- 29 Εν προκειμένω, αμφισβητείται η συνδρομή μόνον της τρίτης από τις ανωτέρω προϋποθέσεις, όσον αφορά τη διαπραγμάτευση της «πώλησης εμπορευμάτων» για λογαριασμό του αντιπροσωπευόμενου. Ως προς το ζήτημα αυτό, διαπιστώνεται ότι η οδηγία 86/653 δεν περιλαμβάνει ορισμό της έννοιας της «πώλησης εμπορευμάτων» ούτε παραπέμπει στο δίκαιο των κρατών μελών για τον ορισμό της.
- 30 Υπό τις συνθήκες αυτές, η έννοια της «πώλησης εμπορευμάτων» πρέπει να ερμηνεύεται αυτοτελώς και ομοιόμορφα σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση, λαμβανομένων υπόψη των επιταγών της ομοιόμορφης εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης σε συνδυασμό με την αρχή της ισότητας. Η έννοια αυτή αποτελεί, επομένως, αυτοτελή έννοια του δικαίου της Ένωσης, το περιεχόμενο της οποίας δεν μπορεί να καθοριστεί με αναφορά στις γνωστές έννοιες του δικαίου των κρατών μελών ή των κατηγοριοποιήσεων που έχουν πραγματοποιηθεί σε εθνικό επίπεδο

[βλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 9ης Ιουλίου 2020, RL (Οδηγία για την καταπολέμηση των καθυστερήσεων πληρωμών), C-199/19, EU:C:2020:548, σκέψη 27 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

- 31 Υπενθυμίζεται, στο πλαίσιο αυτό, ότι η σημασία και η εμβέλεια εννοιών για τις οποίες το δίκαιο της Ένωσης δεν δίδει ορισμό πρέπει να προσδιορίζονται με βάση το σύνηθες νόημά τους στην καθημερινή γλώσσα, λαμβανομένου υπόψη του πλαισίου εντός του οποίου αυτές χρησιμοποιούνται και των σκοπών της ρύθμισης στην οποία εντάσσονται (απόφαση της 4ης Ιουνίου 2020, Trendsetteuse, C-828/18, EU:C:2020:438, σκέψη 26 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 32 Υπό το πρίσμα των στοιχείων αυτών πρέπει να εξεταστεί αν η έννοια της «πώλησης εμπορευμάτων», κατά το άρθρο 1, παράγραφος 2, της οδηγίας 86/653, μπορεί να καλύπτει και την ηλεκτρονική παροχή σε πελάτη, έναντι καταβολής τιμήματος, λογισμικού ηλεκτρονικού υπολογιστή, στην περίπτωση που αυτή συνοδεύεται από την παραχώρηση διαρκούς άδειας χρήσης του λογισμικού.
- 33 Όσον αφορά το γράμμα της, επισημαίνεται ότι η εν λόγω διάταξη αναφέρεται γενικώς στην έννοια της «πώλησης εμπορευμάτων», χωρίς να περιέχει ορισμό των όρων «πώληση» ή «εμπορεύματα», οι οποίοι εξάλλου δεν ορίζονται σε καμία άλλη διάταξη της οδηγίας.
- 34 Πρώτον, με τον όρο «εμπορεύματα», κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, πρέπει να νοούνται τα αποτιμητά σε χρήμα προϊόντα που μπορούν να αποτελέσουν, ως τέτοια, αντικείμενο εμπορικών συναλλαγών (πρβλ. απόφαση της 26ης Οκτωβρίου 2006, Επιτροπή κατά Ελλάδας, C-65/05, EU:C:2006:673, σκέψη 23 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 35 Επομένως, ο όρος αυτός, λόγω του γενικού ορισμού του, μπορεί να καλύπτει λογισμικό ηλεκτρονικού υπολογιστή, όπως το επίμαχο, εφόσον έχει εμπορική αξία και μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο εμπορικής συναλλαγής.
- 36 Επιπλέον, πρέπει να διευκρινιστεί ότι ένα λογισμικό μπορεί να χαρακτηριστεί ως «εμπόρευμα», ανεξαρτήτως του αν παρέχεται σε υλικό φορέα ή, όπως εν προκειμένω, ηλεκτρονικά μέσω μεταφόρτωσης.
- 37 Πράγματι, αφενός, όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 55 των προτάσεών του, από τη χρήση του όρου «εμπορεύματα» στις διάφορες γλωσσικές αποδόσεις της οδηγίας 86/653 δεν προκύπτει καμία διάκριση ανάλογα με τον υλικό ή άυλο χαρακτήρα του οικείου αγαθού.
- 38 Αφετέρου, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι, από οικονομικής απόψεως, η πώληση προγράμματος ηλεκτρονικού υπολογιστή με τη μορφή CD-ROM ή DVD και η πώλησή του μέσω μεταφόρτωσης από το διαδίκτυο είναι παρεμφερείς, δεδομένου ότι η διαδικτυακή μετάδοση είναι το λειτουργικό ισοδύναμο της παράδοσης ενός υλικού φορέα δεδομένων (απόφαση της 3ης Ιουλίου 2012, UsedSoft, C-128/11, EU:C:2012:407, σκέψη 61).
- 39 Ως εκ τούτου, ο όρος «εμπορεύματα», κατά την έννοια του άρθρου 1, παράγραφος 2, της οδηγίας 86/653, μπορεί να καλύπτει και λογισμικό ηλεκτρονικού υπολογιστή, ανεξαρτήτως του τρόπου παροχής του.

- 40 Δεύτερον, σύμφωνα με τον γενικώς αποδεκτό ορισμό, ως «πώληση» νοείται η σύμβαση με την οποία ένα πρόσωπο μεταβιβάζει, έναντι της καταβολής τιμήματος, σε άλλο πρόσωπο το δικαίωμα κυριότητάς του επί ενσώματου ή άυλου αγαθού που του ανήκει (απόφαση της 3ης Ιουλίου 2012, *UsedSoft*, C-128/11, EU:C:2012:407, σκέψη 42).
- 41 Στην ιδιαίτερη περίπτωση της πώλησης αντιγράφου λογισμικού, το Δικαστήριο έκρινε ότι η μεταφόρτωση ενός αντιγράφου προγράμματος ηλεκτρονικού υπολογιστή και η σύναψη σύμβασης για την παραχώρηση άδειας χρήσης συνθέτουν ένα αδιαχώριστο σύνολο. Πράγματι, η μεταφόρτωση αντιγράφου τέτοιου προγράμματος στερείται κάθε χρησιμότητας αν ο κάτοχος του αντιγράφου αυτού δεν μπορεί να το χρησιμοποιήσει. Επομένως, οι δύο αυτές πράξεις πρέπει να εξεταστούν ως σύνολο, όσον αφορά τον νομικό τους χαρακτηρισμό (πρβλ. απόφαση της 3ης Ιουλίου 2012, *UsedSoft*, C-128/11, EU:C:2012:407, σκέψη 44).
- 42 Συνεπώς, το Δικαστήριο έκρινε ότι η παροχή πρόσβασης σε αντίγραφο λογισμικού, μέσω μεταφόρτωσης, και η σύναψη της σχετικής σύμβασης για την παραχώρηση άδειας χρήσης, με σκοπό να καταστεί δυνατή η χρησιμοποίηση του εν λόγω αντιγράφου, σε μόνιμη βάση, από τους πελάτες έναντι της καταβολής ενός τιμήματος που συμφωνείται προκειμένου να μπορεί ο κάτοχος του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας να λάβει αμοιβή αντίστοιχη της οικονομικής αξίας του αντιγράφου του έργου του οποίου είναι κύριος, συνεπάγονται μεταβίβαση του δικαιώματος κυριότητας επί του αντιγράφου (πρβλ. απόφαση της 3ης Ιουλίου 2012, *UsedSoft*, C-128/11, EU:C:2012:407, σκέψεις 45 και 46).
- 43 Κατά συνέπεια, λαμβανομένου υπόψη του γράμματος του άρθρου 1, παράγραφος 2, της οδηγίας 86/653, πρέπει να γίνει δεκτό ότι η ηλεκτρονική παροχή σε πελάτη, έναντι καταβολής τιμήματος, λογισμικού ηλεκτρονικού υπολογιστή, στην περίπτωση που αυτή συνοδεύεται από την παραχώρηση διαρκούς άδειας χρήσης του λογισμικού, μπορεί να εμπίπτει στην έννοια της «πώλησης εμπορευμάτων», κατά την εν λόγω διάταξη.
- 44 Η ως άνω ερμηνεία επιρρωννύεται από το πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται το συγκεκριμένο άρθρο.
- 45 Πράγματι, το άρθρο 1, παράγραφος 3, και το άρθρο 2 της οδηγίας 86/653 προβλέπουν ορισμένες σαφώς καθορισμένες εξαιρέσεις από την έννοια του «εμπορικού αντιπροσώπου» και από το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας, αντιστοίχως (απόφαση της 21ης Νοεμβρίου 2018, *Zako*, C-452/17, EU:C:2018:935, σκέψη 40).
- 46 Καμία όμως από τις εξαιρέσεις δεν αφορά τη φύση της «πώλησης εμπορευμάτων» που αποτελεί το αντικείμενο της δραστηριότητας του «εμπορικού αντιπροσώπου», για την οποία γίνεται λόγος στο άρθρο 1, παράγραφος 2, της οδηγίας.
- 47 Επιπλέον, όπως επισήμανε κατ' ουσίαν ο γενικός εισαγγελέας στα σημεία 66 και 67 των προτάσεών του, «πώληση εμπορευμάτων» όπως αυτή που περιγράφεται στη σκέψη 43 της παρούσας απόφασης δεν εμποδίζει τη σύμφωνη με τις διατάξεις των άρθρων 3 έως 5 της οδηγίας 86/653 άσκηση των δικαιωμάτων και εκπλήρωση των υποχρεώσεων που έχουν αντιστοίχως ο εμπορικός αντιπρόσωπος και ο αντιπροσωπευόμενος ούτε τη λήψη εκ μέρους του εμπορικού αντιπροσώπου αμοιβής σύμφωνης προς τις διατάξεις του άρθρου 6 της οδηγίας.
- 48 Τέλος, η εν λόγω ερμηνεία επιβεβαιώνεται και από τους σκοπούς της οδηγίας 86/653, η οποία, όπως προκύπτει από τη δεύτερη και την τρίτη αιτιολογική της σκέψη, αποσκοπεί, μέσω της προσεγγίσεως των συστημάτων δικαίου των κρατών μελών στον τομέα της εμπορικής αντιπροσωπείας, στην προστασία των εμπορικών αντιπροσώπων στις σχέσεις τους με τους

αντιπροσωπευόμενους, στη βελτίωση της ασφάλειας των εμπορικών πράξεων και στη διευκόλυνση του εμπορίου αγαθών μεταξύ των κρατών μελών (πρβλ. απόφαση της 21ης Νοεμβρίου 2018, Zako, C-452/17, EU:C:2018:935, σκέψη 26 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

- 49 Ως προς το ζήτημα αυτό, η πρακτική αποτελεσματικότητα της προστασίας που παρέχει η οδηγία 86/653 θα διακυβευόταν αν η παροχή λογισμικού, υπό τις συνθήκες που εκτίθενται στη σκέψη 43 της παρούσας απόφασης, εξαιρούνταν από την έννοια της «πώλησης εμπορευμάτων», κατά το άρθρο 1, παράγραφος 2, της οδηγίας.
- 50 Πράγματι, τέτοια ερμηνεία της ως άνω διάταξης αποκλείει από την προστασία της οδηγίας τα πρόσωπα που χρησιμοποιούν σύγχρονα τεχνολογικά μέσα για την άσκηση δραστηριότητας παρόμοιας με εκείνη των εμπορικών αντιπροσώπων που ασχολούνται με την πώληση ενσώματων εμπορευμάτων, ιδίως μέσω της αναζήτησης και της προσέλκυσης πελατών.
- 51 Κατόπιν των ανωτέρω εκτιμήσεων, στα υποβληθέντα προδικαστικά ερωτήματα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι η έννοια της «πώλησης εμπορευμάτων», κατά το άρθρο 1, παράγραφος 2, της οδηγίας 86/653, καλύπτει και την ηλεκτρονική παροχή σε πελάτη, έναντι καταβολής τιμήματος, λογισμικού ηλεκτρονικού υπολογιστή, στην περίπτωση που αυτή συνοδεύεται από την παραχώρηση διαρκούς άδειας χρήσης του λογισμικού.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 52 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπíπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τέταρτο τμήμα) αποφαινεται:

Η έννοια της «πώλησης εμπορευμάτων», κατά το άρθρο 1, παράγραφος 2, της οδηγίας 86/653/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 18ης Δεκεμβρίου 1986, για το συντονισμό των δικαίων των κρατών μελών όσον αφορά τους εμπορικούς αντιπροσώπους (ανεξάρτητους επαγγελματίες), καλύπτει και την ηλεκτρονική παροχή σε πελάτη, έναντι καταβολής τιμήματος, λογισμικού ηλεκτρονικού υπολογιστή, στην περίπτωση που αυτή συνοδεύεται από την παραχώρηση διαρκούς άδειας χρήσης του λογισμικού.

(υπογραφές)